

A SZOCIALISTA ROMÁN NEMZET FELVIRÁGZÁSA A KÖZTÁRSASÁG ÉVEIBEN

Mélyen tudományos és alkotó jellegűknél, a kifejezett eszmék gazdagságánál fogva az RKP 1972. júliusi Országos Konferenciájának dokumentumai a társadalmi és politikai tudományok terén tevékenykedő kutatóknak értékes útmutatóul szolgálnak mindazon jelenségek elemzésében, amelyekkel ma a szocialista román társadalom, a román nemzet és együttélő nemzetiségek szembe kell hogy nézzenek a gazdasági alap sajátos jelenségeivel kezdve, a hazai etnikai közösségek vonatkozásában bekövetkezett, különösen komplex változásokig.

E változásoknak tulajdonképpen sokkal mélyebbre nyúló gyökereik vannak, s az országunkban végbement egész forradalmi folyamatra, főképpen pedig a Köztársaság kikiáltása óta eltelt negyedszázadban bekövetkezett átalakulásokra vezethetők vissza. A szocializmus építésének bonyolult folyamata, mely e történelmi szakaszban különböző síkokon zajlott le, egyben a régi burzsoá román nemzetnek szocialista nemzetté, a régi nemzeti egységnek magasabb értékrendű, szocialista nemzeti egységgé való átalakulását jelentette. A szocializmus—nemzet—nemzeti egység bensőséges kapcsolatára utalva, az RKP főtitkára a következőket mondotta az Országos Konferencián: „Ami a nemzet kérdését illeti a szocializmus viszonyai között, meg kell mondanunk, hogy az új rendszer győzelme megnyitotta az utat az igazi nemzeti egység megvalósítása, a nemzet új alapokon való erősödése és fejlődése felé. A munkásosztály, felszabadítva magát az osztálynyomás igája alól, az egész nemzet exponensévé vált, magára vállalta a nemzeti egység új, magasabb rendű alapokon való fejlesztésének, a szocialista nemzet felvirágoztatásának a felelősségét.“ (*A Román Kommunista Párt Országos Konferenciája. 1972. július 19—21. Bukarest, 1972. 71.*)

E cikkben a román nemzetben a Köztársaság kikiáltása óta, a szocializmus építésének éveiben végbement változásokat elemezzük.

Ahhoz, hogy helyesen, dialektikusan értelmezzük azokat a változásokat, amelyek nemzetünket a szocializmus éveiben érték, hogy elejét vegyük az akár nihilista, negativista, akár pedig objektivista, téves értelmezéseknek, már előljáróban tisztáznunk kell néhány dolgot a kontinuitás és diszkontinuitás közti viszonytal kapcsolatban.

a) A szocialista román nemzet fejlődését és felvirágzását nem szabad nihilista módon, a megelőző nemzeti fejlődéstől elszakítva értel-

mezni, ellenkezőleg: úgy kell tekinteni, mint a nagy elődeinktől már a régi korokban, az idegen elnyomókkal való harcok során kinyilvánított hazafias és nemzeti eszmények magasabb szintű, természetes folytatását. Miként Nicolae Ceaușescu elvtárs mondotta: „Népünk rendkívül mostoha körülmények közt élt és fejlődött a világnak ezen a részén. Az évszázadok folyamán helyt kellett állnia számtalan viharban, a vándornépekkel szemben, vissza kellett vernie a kincseire szemet vető és térdre kényszerítésére törekvő szomszédos nagy birodalmak támadását. Am az elképzelhetetlenül nehéz életkörülmények, minden történelmi viszontagság ellenére is a román nép rendületlenül kitartott, megőrizve nemzeti lényét, eltökélten munkálkodott gazdasági, társadalmi, kulturális fejlődésén, a haladásért és a civilizációért.“ (Nicolae Ceaușescu: *Előadói beszéd a Nagy Nemzetgyűlés jubiláris ülésén Erdély Romániával való egyesülésének félévszázados évfordulója alkalmából*. 1968. november 28. Bukarest, 1968. 6—7.) Éppen ezért a szocializmus átveszi és magasabb szinten ápolja nagyszerű múltbeli nemzeti hagyományainkat, amelyek szervesen beépülnek mai szocialista nemzetünk jelenlegi történetébe, egységet alkotnak vele.

b) Az új nemzet fejlődése összetett folyamat; ennek dialektikus jellegében a diszkontinuitás elemeit figyelhetjük meg, amelyek a kontinuitás számos elemével szövődnek össze. Így például ez idő szerint a román nemzetnek a szocializmus létrehozta vonásai vannak, ám ez a nemzet nem „légüres térben“, hanem a román nemzet magasabb szintű fejlődése nyomán jelent meg. Mai fejlettségi fokát a politika, a gazdasági alap, az osztályszerkezet, a művelődés terén bekövetkezett forradalmi változások határozták meg — ám mindezek során átvette, sőt magasabb szintre emelte a múlt pozitív elemeit is. Szocialista rendszerünk átveszi és továbbfejleszti a múlt minden pozitívumát — amely ebben az értelemben kontinuitást jelent a társadalmi fejlődés általános folyamatában —, de ugyanakkor a diszkontinuitás kifejezésekként megállítja a hajdani közösség egyes jellemző vonásainak, elsősorban a fejlődéssel ellentétes tökéletes termelési viszonyoknak a továbbfejlődését. Így például, ha a szocialista nemzet az előző közösségtől átveszi s az új társadalmi és nemzeti igényeknek megfelelően kifejleszti és magához idomítja a gazdasági rendszert a maga ágazataival és anyagi feltételeivel, a benne végbement változásokkal, akkor felszámolja a társadalmi viszonyok előző rendszerét és az előző gazdasági alapot, s új, szocialista gazdasági alapot teremt. A kontinuitás és a diszkontinuitás számos elemével találkozunk a szellemi életben is. Például az új, szocialista kultúrának, ideológiának és tudatnak mint a nemzet fejlődésében jelentkező diszkontinuitás sajátosságainak a létrehozása törvényszerűen a múlt művelődési, ideológiai és politikai hagyományainak hasznosításával szoros összefüggésben történik, márpedig ez utóbbiak a természetes kontinuitás alkotóelemei. Ezen a síkon a szocializmus átvette és hasznosította a múlt teljes haladó kulturális hagyományát, s erre alapozta a ma szocialista valóságától sugallt új értékeket.

c) A szocialista román nemzet fejlődése és felvirágzása nem az emberi társadalom spontán fejlődése alapján, hanem törvényszerű, tudatos és irányított folyamatként megy végbe; ezt a folyamatot a nemzet haladó és forradalmi társadalmi erői — elsősorban a kommunista párt és a szo-

cialista állam vezette munkásosztály — mozdítják elő. Ez hazánkban viszonylag rövid történelmi időszakban, a felszabadulás utáni években ment végbe, az új társadalmi rendszert építő általános forradalmi folyamat keretében. Szerves kapcsolat állt és áll fenn a szocializmus építésének, valamint a szocialista román nemzet kifejlődésének és felvirágzásának folyamata között. Így az ország politikai, gazdasági, társadalmi és szellemi életében az RKP vezetésével végrehajtott minden nagy forradalmi tett ugyanakkor a szocialista nemzet érvényesülésének megannyi fontos mozzanatát jelentette.

Azok a mély belső okok, amelyek a Köztársaság fennállása óta, a szocializmus körülményei között előmozdították a régi, burzsoá nemzetnek szocialista típusú nemzetté való átalakulását, a bekövetkezett politikai, gazdasági, társadalmi, művelődési és szellemi változásokból erednek. Így például a munkásosztály politikai hatalmának megvalósítása 1947. december 30-án, a Román Népköztársaság kikiáltása révén, egyben az RKP vezette munkásosztálynak az egész román nemzet vezető politikai erejévé történő átalakulását is jelentette, azt, hogy ettől kezdve az összes országos jelentőségű politikai határozatokat és döntéseket a nemzetnek csaknem egészét alkotó munkásosztály és szövetségesei — a parasztság, értelmiség és más dolgozó rétegek — álláspontjából kiindulva hozták. Az RKP-nek mint az állam és az egész társadalom legfőbb politikai vezetőjének a szerepe biztosíték arra, hogy az állam eleget tesz a nemzet és az egész dolgozó nép elsőrendű érdekeinek, a társadalmi haladás objektív törvényei szellemében.

A román nemzet életében beállt változásokban döntő szerepük volt a gazdasági-társadalmi változásoknak is. A szocialista tulajdonon, a munka és a társadalmi méltányosság szerinti elosztáson alapuló szocialista termelési viszonyok létrehozása érdekközösséghez, a román nemzet gazdasági és társadalmi egységének első ízben történő megteremtéséhez, a nemzet egyre teljesebb összeforrottságához vezetett. A román nemzet társadalmi osztályai és rétegei között többé nincsenek antagonizmusok, súrlódások, osztályharcok, mint valaha, a régi rendszer idején, hanem valódi összhang, egység és magától értetődő együttműködés alakult ki, hogy megvalósuljon a nemzet egészének haladása és általános jóléte, hogy hazánkban sikeresen mehessen végbe a szocializmus sokoldalú felépítése.

Nemzetünk új arcélének, új vonásainak kialakulását tekintve különösen jelentősek voltak a szocializmus éveiben az ideológia, művelődés és erkölcs terén bekövetkezett változások. Kialakult s egyre jobban megszilárdul az egységes dialektikus materialista világnézeten alapuló szocialista ideológia és tudat, az új, szocialista tudomány és művelődés; a haladó etika jelentősen elősegíti a szocialista és a kommunista társadalom új emberének kialakulását.

Már mutatkoznak a város és a falu közeledésének, az osztályok fokozatos eltűnésének, a társadalom egyöntetűvé válásának, a fizikai és a szellemi munka közti lényeges különbségek eltűnésének távlatai.

A Köztársaság és a szocializmus huszonöt esztendejében a végbe ment változások folytán megváltozott a román nemzet egész politikai, gazdasági, társadalmi és szellemi arculata: szocialista nemzetté vált. Amint az 1972. júliusi Országos Pártkonferencia is rámutatott: „A szo-

cialista társadalom megteremtésének viszonyai között a nemzet alapvető jellegzetességeinek erőteljes megnyilvánulásával párhuzamosan megváltozik e vonások némelyikének jellege, és új vonások jelennek meg, amelyek új alapon megszilárdítják és megerősítik a szocialista nemzetet... Az új vonások jelentkezése azonban nem szünteti meg, hanem ellenkezőleg, megszilárdítja a nemzetet, megteremti a feltételeket ahhoz, hogy új, minőségileg magasabb fokra emelkedjék. Kialakul, mondhatni, egy új, a burzsoá nemzetnél összehasonlíthatatlanul erősebb és egységesebb nemzet, a szocialista nemzet, amelyben megvalósul az egyre teljesebb összhang a termelőerők és a termelési viszonyok között, az egyre elmélyültebb egység az összes dolgozók között.“ (A Román Kommunista Párt Országos Konferenciája. 71—72.)

A román nemzet régi és új etnikai közössége közti típuskülönbségek különösen a társadalmi-gazdasági, politikai és művelődési-ideológiai tényezőkre vonatkoznak, amelyek a nemzetnek új jellegzetességeket kölcsönöznek.

A szocialista román nemzet egyik jellemvonása tehát, hogy e közösség összetartó erejének hatása magasabb fokon érvényesül azoknak a minőségi átalakulásoknak a következtében, amelyek a gazdasági, társadalmi-politikai és szellemi életben végbementek. A szocialista román nemzet egységének és kohéziójának biztosításában az alapvető szerepet a termelőeszközök szocialista tulajdonán alapuló gazdasági élet új közössége játszotta és játssza ma is, továbbá az új együttműködési és kölcsönös segítségnyújtási viszonyok, valamint az a tény, hogy a nemzet összes tagjai egyenlő jogokkal és kötelezettségekkel felruházott szocialista tulajdonosok és termelők is egyben. A haza általános gazdasági felüldülése eredményeként, melyet a termelőerőknek az ország összes — beleértve a múltban elmaradt — megyéi és helységei közti ésszerű területi elosztásán alapuló szocialista iparosítás biztosít, megteremtődtek a szükséges feltételek ahhoz, hogy a nemzet minden tagja egyaránt érvényesülhessen, s egyaránt élvezhesse a szocialista civilizáció gyümölcseit. A szocializmus, a Köztársaság éveiben kiépített, erőteljesen és sokoldalúan fejlesztett komplex nemzetgazdaság a román nemzet egészének és minden egyes tagjának jólétét szolgálta és szolgálja a jövőben is.

A szocialista román nemzet társadalmi-politikai szempontból is harmonikus közösség. Így a hazánkban végbement politikai, gazdasági és társadalmi változások eredményeként kialakultak a szocializmusra jellemző társadalmi osztályok és rétegek — a munkásosztály, a szövetkezeti parasztság, az értelmiség, s egyéb dolgozó rétegek —, amelyeknek az állandó egységeseülés és közeledés folyamatában alapvető közös érdekeik vannak.

Országunkban a nemzet társadalompolitikai összhangjának és egységének kialakítási folyamata szakadatlanul mélyül, s abban a mértékben halad, amilyen méreteket ölt a szocializmus sokoldalú felépítése és a kommunizmusba való átmenet előkészítése. A régi nemzeti közösségünket a tőkés rendszer idején megosztó és felörlő osztályharc és társadalmi konfliktusok helyébe új és hatalmas, a nemzetet összetartó és mozgósító erő lép: a szüntelenül fejlődő társadalmi-politikai és erkölcsi-ideológiai egység.

A szocialista forradalomnak és a szocializmus építésének időszakában bekövetkezett gazdasági és társadalmi-politikai átalakulások következményeként módosult a nemzet vezető ereje is, minthogy ezt a szerepet jelenleg a munkásosztály és marxista—lenini pártja tölti be; ilyenképpen az RKP képviseli a leghívebben szocialista nemzetünk érdekeit.

A szocialista nemzet felvirágzásának, egysége és kohéziója megszilárdulásának jelentős tényezője a szocialista szellemi élet, művelődés és tudat létrehozása és magasabb szintre emelése. A marxista—lenini ideológia, a szocialista hazafiság és a proletár nemzetköziség a szocialista román nemzet új öntudatának döntő összetevői.

Az új nemzeti közösség másik jellegzetes vonása a szocialista nemzeti állammal kapcsolatos. A szocialista román nemzet ma új típusú politikai szervezettel rendelkezik — ez a szocialista állam, amely a nemzet létérdekeinek igazi képviselője, és biztosítja a politikai döntésekben a nemzet akaratának érvényrejutását. Viharos történelmünk során első ízben az állam már nem egy kisebbség kizárólagos érdekeit szolgálja — egy olyan kisebbségét, amely, akár a múltban, elnyomta a nemzet többségét —, hanem a néphatalomnak, a saját sorsával is szabadon rendelkező román nemzet hatalmának eszköze. A szocialista demokrácia egész rendszere, melyet a Köztársaság kikiáltásával egyidejűleg teremtettünk meg és a következő esztendőben, különösképpen az utóbbi években tökéletesítettünk, biztosítéka nemzetünk fejlődésének minden területen.

A szocialista nemzet új vonásai nyilvánulnak meg az együttélő nemzetiségekkel kialakított, a testvéri egyenlőséget és szocialista együttműködést szolgáló új kapcsolatokban is. A szocialista román nemzet s az együttélő nemzetiségek egységének és testvériségének megteremtése, szüntelen szilárdítása a szocialista rendszer nagy jelentőségű győzelme; ez elősegítette mind a román nemzet, mind pedig az együttélő nemzetiségek magasabb rendű erkölcsi arculatának kialakulását.

Az összes nemzetek szuverenitásának és egyenlőségének tiszteletben tartásán, a többi szocialista nemzettel, valamint a szabadságért és nemzeti függetlenségért, az idegen, imperialista uralom ellen küzdő összes népekkel való nemzetközi szolidaritás alapján álló kapcsolatok megteremtése révén jutnak kifejezésre, külpolitikai viszonylatban, szocialista nemzetünk új vonásai. A szocialista nemzet fejlődése különösen kedvező feltételeket teremt a proletár nemzetköziség elvének alkalmazására, s a nemzeti érdekeknek a nemzetközi érdekekkel való harmonikus összekapcsolására.

A szocialista román nemzetet új vonásai minden tekintetben a hajdani burzsoá nemzetnél magasabb rendű nemzeti közületté avatják, minthogy magán hordja az őt létrehozó és teljes virágzását a továbbiakban is biztosító szocializmus felsőbbrendűségének jegyeit.

Az RKP történelmi érdeme, hogy realista módon, a marxizmus—leninizmust a jelenkor valóságára alkalmazva vetette fel a nemzet kérdését, és síkraszállt a nemzet korunkban is életképes jellegéért, haladó szerepéért. Pártunk felfogása szerint a nemzetek — akár a tőkés világhoz, akár a harmadik világhoz, akár pedig a szocialista táborhoz tartoznak — még távolról sem töltötték be történelmi szerepüket. A nemzet nemcsak hogy nem avult el a jelenkor körülményei között, hanem még sokáig fennmarad, és különösen haladó szerepe lesz a társadalom törté-

netében. A jelenkori társadalom története egyébként fényesen igazolja azt a lenini előrelátást, amely szerint még a társadalom világméretű forradalmi átalakulása után is a nemzet objektív módon szükségszerű kerete a társadalmi élet fejlődésének. Lenin kifejtette, hogy a szocializmusban a nemzetnek politikai-gazdasági egység jellege lesz, s hogy az önrendelkezési jog az államhatalom teljességét tételezi fel az állam határain belül. Félreérthetetlenül rámutatott arra, hogy a nemzet még a kommunizmus világméretű győzelme után is hosszú ideig fennmarad, s jelentős szerepe lesz.

Az Országos Pártkonferenciának a nemzeti kérdésre vonatkozó határozata rámutat arra, hogy az RKP természetesen állandóan figyelemmel kíséri a nemzetek egyenlő és önként vállalt együttműködésén alapuló közeledésének törvényszerű folyamatát is, azt a távlatot, hogy a társadalmi fejlődés egy jövődő szakaszában, a kiteljesedett kommunizmus korában fokozatosan eltűnnek a nemzetek közti egyes lényeges különbségek, s bensőséges, sokoldalú együttműködés jön létre közöttük.

Éppen ezért a saját nemzet megerősítése és felvirágoztatása iránti gondoskodás semmiképpen sem tükröz nemzeti szűkkeblőséget, semmilyen módon sem ellenkezik a helyesen értelmezett proletár nemzetköziiség követelményeivel, hanem voltaképpen annak egyik alapvető oldala. Nem lehet valaki internacionalista, ha nem szereti saját nemzetét, ha nem harcol felszabadításáért, szakadatlan fejlesztéséért, s viszont: nem lehet valaki nemzete érdekeinek jó harcosa, ha nem cselekszik eltökélten a többi nemzettel való, a függetlenség és szuverenitás, a teljes jogegyenlőség, a kölcsönös előny és kölcsönös segítségnyújtás tiszteletben tartásán alapuló együttműködés elmélyítése, az összes imperialistaellenes erővel való szolidaritás érdekében.



Mohi Sándor: Utea